

EĞİTİMDE TARTIŞILMASI ve ÇÖZÜLMESİ GEREKEN GÜNCEL SORUNLAR: ŞİKE, KOPYA, TORPİL ve DOPİNG¹

Deniz TONGA²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, günümüzde ülkemiz gündemine sıklıkla gelen şike, kopya, torpil ve doping konuları üzerine bir inceleme ve değerlendirme yapmaktır. “Kamu Personeli, Seçme Sınavı, Avukatlar İçin Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adaylığı Yarışma Sınavı, Polis Meslek Yüksek Okulu Sınavı” kopya iddiaları üzerine iptal edilen sınavlar arasındadır. Türkiye’de iki futbol takımı uluslararası arenada şike iddiaları üzerine UEFA tarafından cezalandırılmıştır. Yine uluslararası müsabakalarda milli sporcular dopingden dolayı ceza almışlardır. Ayrıca tarihi Kırkpınar Güreşleri’nde başpehlivanda doping olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre şike, kopya, doping ve torpil konularının çözümü konusunda yeterli adımların atılmadığı ve bu sorunların ortaya çıkışı ile ilgili yeterince araştırmanın yapılmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu yüzden eğitimcilerimizi, siyasetçilerimizi, okullarımızı, aileleri ve ülke genelinde pek çok paydaşı ilgilendiren bu güncel sorunların önümüzdeki yıllarda yeniden karşımıza çıkacağı öngörülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Güncel Sorunlar, Şike, Kopya, Torpil, Doping, Eğitim, İnsan Hakları.

CURRENT PROBLEMS IN EDUCATION THAT NEED TO BE DISCUSSED AND SOLVED: MATCH-FIXING, CHEATING, INFLUENTIAL CONTACT AND DOPING

ABSTRACT

The purpose of this research is to carry out examination and do an evaluation on the matters of match-fixing, cheating, influential contact and doping which are frequently brought to the agenda of our country nowadays. “Public Personnel Selection Examination, Judicial Judge and Prosecutor Nomination Competitive Exam for Lawyers, Police Vocational

¹ Bu çalışma, Uluslararası Eğitimde Değişim ve Yeni Yönelimler Sempozyumu’nda (22-24 Kasım 2013) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi. deniztonga@hotmail.com

College Examination” are among the examinations canceled upon the claims of cheating. Two football teams in Turkey were punished by UEFA upon the match-fixing claims at the international arena. Again national sportsmen in Turkey were punished in the international competition due to the doping. Besides, it is determined that wrestling champion doped in the historical Kırkpınar wrestling competitions. In addition to them, the claims about the influential contact are social events mentioned frequently especially for the examinations which were carried out with an oral interview. At first, the relevant literature was reviewed within the scope of the research and it was attempted to put forth the reasons related to the occurrence of these four important problems. Then, academic studies carried out on these problems were examined. According to the findings obtained, it was concluded that sufficient steps are not being taken on the matter of settlement of match- fixing, cheating, doping and influential contact issues and that sufficient number of research study relating to the occurrence of these problems is not carried out. Therefore, it was envisaged that these current problems concerning our educators, politicians, schools, families and many common ground throughout the country will repeat in the years ahead.

Keywords: Current problems, Match-fixing, Cheating, Influential Contact, Doping, Education, Human Rights.

GİRİŞ

Birey gözlerini dünyaya açtığında her ne kadar da doğuştan bazı yetenekler ve beceriler getirirse de genel olarak öğrendiklerinin pek çoğunu yakın aile çevresinden ve okuldan elde eder. Bebek doğduğunda ihtiyaçları uzun süre annesi tarafından karşılanır. Daha sonra yürümeye ve konuşmaya başlar ve bebekler genel olarak yakın çevresini taklit ile öğrenmeye başlarlar. Bu süreçte bireyin kişiliği şekillenmeye ve sosyalleşme süreci hız kazanmaya başlamıştır (Berger ve Berger, 1979).

İlerleyen yıllarda birey, potansiyel olarak büyük bir canlı olduğunu ispata hazırdır, çünkü yeryüzünde bulunan en önemli ve en güçlü varlık insandır. İnsanın bu önemi, geçmişten günümüze hayat içerisindeki konumundan, gücünden ve dünya üzerinde ortaya koyduğu gelişmelerden kaynaklanmaktadır. Geçmişte ağaç kovuklarında ve mağaralarda yaşayan insanoğlu, günümüzde pek çok alanda gelişmeler kaydetmekte ve her gelişmenin de temelinde yer almaktadır, çünkü gelişmeler yine bizzat insan aracılığıyla ortaya çıkmaktadır. Doğayı sınırsız şekilde kullanan, teknolojiyi

ilerleten, bilimsel çalışmalar yapan, üreten ve ürettiklerine isim veren, her şeyi sevk ve idare eden konumunda olan bizzat insandır (Tonga, 2013: 10).

İnsanın bu önemi kazanmasında ve toplum içerisinde yaşama becerisi elde edebilmesinde, toplum hayatına uyum sağlayabilmesi sürecinde eğitim, önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, devlet eliyle yürütülen eğitim, kişinin iyi insan olarak yetişebilmesi için yapılmakta ve bireyin potansiyelinde var olan güzellikleri açığa çıkarmaya çalışmaktadır. Eğitim ile kişilerin eğitilmesi hedeflense de aslında bireyler tek tek eğitildiğinde toplum da eğitilmiş olur. Toplumunu oluşturan bireylerin eğitim seviyesi ne kadar nitelikli olursa, toplum da o derece iyi ve huzurlu olur (Çiftçi, 2008: 202).

Eğitim, Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye.” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2013a). Tanımda da vurgulandığı üzere eğitim, formal olarak okulda ve informal olarak ailede, sokakta, iş yerinde veya sivil toplum örgütlerinde çeşitli şekilde verilmektedir.

Toplumlar, toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli kurumları bünyelerinde oluştururlar. Okul da toplumun ihtiyaçlarının belli bölümlerini karşılamak için oluşturulmuş sosyal bir kurumdur (Şişman, 2000: 109). Bu ihtiyaçlar da genel olarak eğitim başlığı altında toplanmaktadır. Örneğin öğrenciler, toplum içinde yaşamayı, kurallara uymayı, okuma yazma öğrenmeyi ve insan hayatında temel teşkil eden pek çok bilgi, beceri ve değeri okullarda alırlar.

Eğitim genel anlamda, istendik davranış değişikliği oluşturma süreci olarak da tanımlanmaktadır. Eğitim, ister okullarda yapılsın, isterse bireyin yaşadığı çevrede yapılsın, sadece istendik nitelikte davranış değişmelerinin oluşmasını ve geçerli öğrenmeleri kapsar. Okullarda kazanılan kopya çekmek, argo konuşmak ve benzeri istenmeyen davranışlar ise istenmedik niteliktedir (Senemoğlu, 2013: 92). Bu bağlamda okul verilen eğitime göre toplum tarafından arzu edilen veya arzu edilmeyen davranışların kazanılmasında da önemli bir görev üstlenmektedir. Öğretmenlere düşen görev ise öğrencilerde olabildiğince olumlu ve istenilen davranışların kazanılmasına yardımcı olmaktır.

Eğitimin ve okulların pek çok görevi vardır. Eğitim, insanın çevresinde olan değişimleri karşılayabilecek nitelikte ve insana yeni davranışlar kazandırmakla da görevlidir. İnsanı hem çevredeki değişikliklere uyum sağlayacak hem de çevrede istenilen değişimleri yaratabilecek yeterliğe ulaştırmak, eğitimin daha doğrusu bir anlamda devletin ve okulların sorumluluğu altındadır (Başaran, 1992: 22).

Bu bağlamda örgün eğitim kurumlarında verilen eğitimin amacı doğrudan insan hayatı ile ilgili olmak zorundadır. Eğitimle öğrencilere verilmek istenen amaçlar, bilgi, beceri ve değerler vardır. Bunlar genel olarak, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğeler şeklinde sınıflanır. Kademeler arası geçiş sınavları genel olarak çoktan seçmeli testler şeklinde yapıldığından ve sınavlarda duyuşsal ve davranışsal öğeler ölçülmediğinden eğitim programları içerisinde duyuşsal ve davranışsal hedefler olmasına rağmen, bunlar genel olarak kâğıt üzerinde kalmaktadır. Aileler, öğretmenler ve öğrenciler, uygulanan eğitim programlarından ziyade, süreç sonunda yapılan sınavlara odaklanmaktadır. Çünkü önemli olan başarıdır, bu da daha çok sınavlarla ilişkilendirilmektedir. Araştırma konusu olan güncel sorunların ortaya çıkmasında da bu durumun temel unsurlardan biri olduğu kabul edilmektedir.

Dikkat edilirse, özellikle son senelerde sınavların isimleri değişse de kopya sorununun ortadan kalkmadığı ve güncel bir sorun olduğu görülmektedir, çünkü güncel sorunlar, birkaç ay veya birkaç yıl önce meydana gelmiş olup, insanları etkilemeye devam eden ve her an yeniden tekrarlanma ihtimali olan olaylardır (Demirkaya Gedik, 2008: 118). Bu güncel olaylara veya sorunlara şike, kopya, doping ve torpil örnek olarak verilebilir. Bu sorunların ortaya çıkmasında ve önlenememesinde bireylere verilemeyen, kazandırılmayan değerlerin önemli bir payı vardır.

Değerler insan hayatında önemli bir yere sahiptir. Milleti, dini, siyasi görüşü ne olursa olsun her insanın kendine özgü bir değer sistemi vardır. Değerler, bireylerin düşünce, tutum ve davranışlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkarlar ve toplumsal birlikteliğin ayrılmaz bir ögesini oluştururlar. Bireyler, içinde yaşadıkları grup, toplum ve kültürün değerlerini genellikle benimseyerek, bunları muhakeme ve seçimlerinde birer ölçüt olarak kullanırlar (Tolan, 1983: 233). İyi belirlenmiş ve yapılandırılmış ortak değerlerin, okuldaki eğitim ve öğretim süreçlerine yön vermesi beklenir. Değerler, okul yaşamında önemli bir konumda yer alır. Okul var olan

değerleri öğrencilere aktaran, bununla beraber yeni değerler üreten bir kurumdur (Şişman ve Taşdemir, 2008: 198).

Sorunlardan arınma ve toplumsal süreklilik ile beraber, bireyin topluma uyum sağlaması için kültürün yeni kuşaklara aktarılması gerekir. Bireyin insanlaşması ve toplumda yaşayabilmesi için ona çeşitli bilgilerin, değerlerin ve becerilerin kazandırılması gerekir (Ergil, 1984: 39). Şüphesiz ki bu ulvi görevi yerine getirecek iki önemli unsur vardır: Bunlar aile ve okuldur.

Okulların belirlenen değerleri öğrencilere aktaramaması toplum için de pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Toplum içerisinde meydana gelen sosyal sorunlar, ister bireysel olsun, isterse grupları ilgilendirsin, tek bir sebeple açıklanamaz ve değerlendirilemez (Doğan, 1995: 48). Ortaya çıkan sorunlar çeşitli yönlerden analiz edilmeli ve sorunu ortaya çıkaran tüm paydaşlar hakkında fikir sahibi olunmalıdır ki, böylece sorunun adı tam olarak konsun ve sağlıklı bir çözüm üretilebilsin.

Burada bireyin kişiliğinin oluşmasında genel hatlarıyla alınan eğitimin ve ailenin çok önemli olduğu görülmektedir. Bireyler ilk eğitimlerini ailede alır. Aileden sonra, birey üzerinde kalıcı etkilere sahip önemli sosyal kurumların başında okullar gelir. Bununla beraber okulun toplum üzerindeki etkileri ailenin sınırlılıklarını aştığından dolayı bu kurumun ayrı özellikleri de gündeme gelmektedir. Ancak günümüzde özellikle bu etkinin örgün eğitim düzeyinde etkisini kaybettiği ve okulun yerini, okul dışı kültürü oluşturan, arkadaş grupları, internet, sosyal medya ve çeşitli dini ve ideolojik gruplar almaktadır (Doğan, 1995: 151).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Eğitim, bireyi ve bireyin içinde yaşadığı toplumu doğrudan etkilemektedir. Birey toplumu etkilediği gibi toplum da bireyi etkiler. Bireylere verilen eğitim ne kadar sağlıklı ve çağın gereklerine uygunsa, insan ihtiyaçlarına ne kadar cevap veriyorsa, toplumda huzur, güven ve refah o oranda fazla olacaktır. Bu noktadan toplumsal sorunlara bakıldığında, eğitim ile toplumsal sorunlar arasında da doğrudan bağlantılar bulunmaktadır. Yanlış verilen bir eğitim veya verilmesi gereken ancak verilmeyen bir eğitim, ilerde toplumsal sorunların çıkmasına büyük oranda ivme kazandıracaktır. Dolayısıyla bu araştırmada yıllardır

ülkemizde tekrar eden ve bir türlü engel olunamayan “şike, kopya, torpil ve doping” sorunları üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Özellikle bu konular üzerinde yeterli düzeyde akademik anlamda tartışmaların, sempozyumların, çalıştayların yapılmaması, çözüm için gerekli yasal düzenlemeler için adımlar atılmaması ise başka önemli bir sorundur. Bu çalışma ile araştırmacı, adı zikredilen konuları tartışmaya ve çözüm bulmaya dikkatleri çekmeye çalışmaktadır, çünkü gerekli tedbirler alınmazsa, aynı sorunlar ile yakın zamanda ülke olarak yeniden karşılaşılacağımız öngörülmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yapılmıştır ve tarama türünde tasarlanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 2011: 77). Öncelikle bu dört sorun (şike, kopya, doping ve torpil) anahtar kelimeler olarak kabul edilmiş ve literatür taraması yapılmış, yakın zamanda karşılaşılan örnekler üzerinden çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Sonra ise bulgular üzerinden elde edilen sonuçlar tartışılarak, sorunların neden ortaya çıktığı konusunda bir bakış açısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Şike ve Doping

Spor, bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini sağlayan, bilgi, beceri ve liderlik yeteneklerini geliştiren bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Sunay ve Saracaloğlu, 2003: 43). Spor, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Kızılderililerde atlı oyunlar; Türklerde cirit ve güreş; Yunanlılarda atletizm ve dalları gibi pek çok spor, farklı kültürlerin bir hayat alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Her toplumsal olgunun kültür, zaman ve toplumsal hayat karşısında başkalaşım değişmesi gibi spor da günümüzde büyük oranda değişmiş ve başkalaşmıştır. Ancak özündeki rekabet olgusunu ve bir oyun olmaktan öte manalar ifade edebilme kapasitesini hiçbir zaman yitirmemiştir (Sağır, 2012: 156).

Spor günümüzde sadece serbest zaman aktivitesi olmaktan çıkmış, değişen bireysel, toplumsal koşullara göre şekillenen, çok yönlü, kapsamlı

ve çeşitlilik gösteren küresel bir aktiviteye dönüşmüştür. Ayrıca spor ve spor kulüpleri, birleştirici ve bir araya getirici özellikleriyle sosyal içeriğe sahip olup, büyük bir ekonomik değer ve öneme kavuşmuştur. Sporun insanlar için bu kadar popüler hale gelmesi ve ulaştığı çok boyutlu, kitleleri peşinden sürükleyen yapısı, şüphesiz bir takım problemleri de beraberinde getirmiştir (Aydın ve Arıkan, 2012: 51). Günümüzde spor yapmak kadar, sporu takip etmek ve seyretmek de önemli bir hale gelmiştir. Özellikle uluslararası arenada futbol müsabakaları dünya üzerinde milyonlarca insanın izlediği bir organizasyondur. Sporun hangi türü olursa olsun, ister bireysel, isterse takım halinde, bütün sporcular kazanmak ve şampiyon olmak ister. Normal şartlarda buraya kadar bir sorun görünmemektedir. Ancak takımların veya takım yöneticilerinin başka takımların oyuncusu ile anlaşarak maçları kazanmak istemesi veya sporcunun kendi gücü ile başaramamaktan korktuğu durumlarda ilaçlara başvurması şike ve doping kavramını ortaya çıkarmaktadır. Şike ve doping, haksız kazancı ortaya çıkardığı, insanları aldattığı ve başkalarının haklarını gasp ettiği için insan hakları açısından da önemli birer suçtur.

Şike kavramı sözlüklerde: *“Bir spor karşılaşmasının sonucunu değiştirmek için maddi veya manevi bir çıkar karşılığı varılan anlaşma. Bir çıkar karşılığı, uzlaşarak bir iş yapma, aldatma.”*(TDK, 2013b) şeklinde tanımlanmaktadır. Şikenin eyleme geçebilmesi için iki taraf gerekmektedir. Bu konuda ilk taraf bir müsabakanın sonucunu değiştirmek veya kendi çıkarına göre olmasını temin etmek isteyen ve bunu gerçekleştirmek için maddi ve manevi çıkar teklif eden ya da tehdit ile bunu sağlamaya çalışan taraftır (Aydın ve Arıkan, 2012: 61).

Ülkemizde özellikle futbol maçları konusunda zaman zaman şike iddiaları gündeme gelmekteydi. Ancak 2011 yılında “İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talimatıyla Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü'ne bağlı ekiplerin yapmış olduğu 8 aylık teknik ve fiziki takip inceleme neticesinde 3 Temmuz 2011 tarihinde Türkiye'nin 15 şehrinde eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği operasyonla birçok aktif yönetici ile futbolcunun gözaltına alınması sonucu şike iddiaları da resmi bir boyut kazandı. 2010-11 sezonunda Spor Toto Süper Lig ve TFF 1. Lig'in bazı müsabakalarında şike yapıldığı ve teşvik primi verildiği iddiası üzerine soruşturma başlatıldı (Wikipedia, 2013).

Şike, sadece ülkemizde değil; dünyanın pek çok ülkesinde zaman zaman ortaya çıkan bir durumdur. Mesela yakın zamanda İtalya'da ve Yunanistan'da şike yapan futbol takımları gündeme gelmiş ve ülkeler takımlarına gereken cezaları vermişlerdir. Türkiye'de en son şike olayları çıktığında basına yansıyan bilgilere göre polisler 8 aylık bir takibin ardından operasyon yapmış, aralarında yöneticiler ve sporcuların olduğu pek çok kişiyi tutuklamıştır. Daha sonra ise süreç içerisinde bunların pek çoğu tahliye edilmiştir.

Doping ise, *"Bir spor yarışması sırasında vücuda ek enerji sağlamak için kullanılan uyarıcı ilaç"* (TDK, 2013c) şeklinde tanımlanmaktadır. Aşağıda doping yapılan spor dallarından bazılarına yer verilmiştir.

- Atletizm
- Halter
- Basketbol
- Futbol

Atletizm ve halter spor dallarında uluslararası müsabakalarda sporcularımızda yasaklı maddeye rastlanmış ve sporcularımız çeşitli cezalar almışlardır. Özellikle ülkemizde çocukların ve gençlerin spora olan ilgileri düşünüldüğünde, özellikle şike ve doping gibi sorunların onların kişilikleri üzerinde olumsuz tesir bırakacağı düşünülmektedir. Oysa Mustafa Kemal'in meşhur vecizesinde ifade ettiği gibi sporcu her şeyden önce "ahlaklı" olmalıdır. Dolayısıyla şike ve doping olayları ise gayri ahlaki bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Kopya

Kopya çekmek kavramı sözlüklerde *"Bir sınavda soruları cevaplamak için başka birinden veya yerden gizlice yararlanma."* (TDK, 2013d) şeklinde tanımlanmaktadır. Yakın bir zamana kadar kopya gerekçesi ile iptal edilen resmi sınavlar arasında "Kamu Personeli, Seçme Sınavı, Avukatlar İçin Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adaylığı Yarışma Sınavı, Polis Meslek Yüksek Okulu Sınavı" örnek olarak gösterilebilir.

ÖSYM 2009 yılındaki polislik sınavı için resmi internet sitesinde "13 Eylül 2009 günü 9.30-11.30 saatleri arasında ÖSYM tarafından yapılan Polis Akademisi Polis Meslek Yüksekokulları Öğrenci Adaylığı Sınavı (kısaca PMYO Sınavı) ile ilgili olarak, sınavın yapıldığı saatlerde (saat 10.59'da) Merkezimize "....Sınav sorularının ele geçirildiğini ve KPSS

Deneme Sınavı adı altında bazı dershaneler tarafından özel olarak seçilen öğrencilere iletildiğini ..." iddia eden bir haber iletilmiş; adı geçen KPSS Deneme Sınavı soruları ise Merkezimize saat 12.59'da (sınav bittikten yaklaşık 1,5 saat sonra) elektronik posta ile ulaştırılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda KPSS deneme sınavında yer alan 103 sorudan 88'inin, PMYO sınavında sorulan 120 sorudan 88'i ile büyük benzerlik gösterdiği saptanmış ve KPSS deneme sınavı sorularını hazırlayan kişilerin PMYO sorularını sınav gününden önce veya sınav sabahı ele geçirdikleri kanaatine varılmıştır. PMYO sorularının sınavdan önce ya da sınav başladıktan hemen sonra dışarıya sızması ile sınav geçerliliğinin zedelendiği görüşü oluşmuş ve gerekli soruşturmalar yapılarak olayın aydınlatılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına, Emniyet Genel Müdürlüğüne ve Yükseköğretim Kuruluna gerekli duyurular yapılmıştır. Bütün bu gelişmeler karşısında, ÖSYM Yürütme Kurulu tarafından 13 Eylül 2009 günü yapılan PMYO Sınavının iptal edilmesine..." (ÖSYM, 2009) kararı verilmiştir.

Diğer bir kopya olayı ise Kamu Personeli Seçme Sınavı'nda yaşanmıştır. 2010 yılında yapılan Kamu Personeli Seçme Sınavı'nda 360 tane birinci çıkması ve bunlar içerisinde karı kocaların da bulunması üzerine yapılan araştırmalar sonucunda ÖSYM şu açıklamayı yapmıştır: "10-11 Temmuz 2010 tarihlerinde yapılan Kamu Personel Seçme Sınavının (KPSS-Lisans) Eğitim Bilimleri Testi, sınav sürecinde bazı usulsüzlüklerin meydana geldiği kanaatine varıldığından, telafisi mümkün olmayan zararların ortaya çıkmasını engellemek için iptal edilmiştir." (ÖSYM, 2010) daha sonra ise kurum tarafından belirlenen bir tarihte sınav yeniden yapılmıştır.

Hukuk alanında da kopya vakası yaşanmıştır. Bir gazete olayı şu şekilde duyurmuştur: "ÖSYM, 6 Mayıs 2012'de yapılan "Avukatlar İçin Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adaylığı Yarışma Sınavı" nı iptal ederek eşdeğer bir sınavla tekrarlanacağını açıkladı. ÖSYM yaptığı incelemede kopya verilerine ulaştı. ÖSYM'nin tespitine göre 4 evli çiftin kâğıtları tıpkı aynı çıktı ve karalama yapılmadan matematik sorularının çözüldüğü tespit edildi. Soruların nereden sızdırıldığı ise tespit edilemedi. Adalet Akademisi tarafından hazırlanan sorularla yaptığı sınavı iptal eden ÖSYM şöyle bir açıklama yapmıştır: "Somut bir delil yok, sınav güvenliği için iptal ettik." (Gazetevatan, 2013).

Kopya sadece ulusal sınavlarda değil, liselerde ve üniversitelerde de sıklıkla karşılaşılan bir sorundur. Ülkemizde öğretmen adaylarının, polis adaylarının ve hâkim adaylarının sınavlarının kopya şüpheleri üzerine iptal edilmeleri, üzerinde durulması ve çözülmesi gereken önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Torpil

İnsanlar yaşamlarına devam edebilmek ve maddi-manevi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için para kazanabilecekleri bir mesleğe ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaç gereği, kişiler ya kendi kurdukları bir işte çalışırlar, ya da kurulmuş bir işin parçası olurlar. Bu aslında hem insan olmanın, hem de sosyalleşmenin getirdiği bir olgudur. Aslında okullarda verilen eğitimin bir amacı da bireye sahip olduğu yeteneği fark ettirmek ve bu yetenek doğrultusunda bir meslek sahibi olabilmek için gerekli adımların atılmasını kapsar. Böylece birey sahip olduğu yeteneği ile toplumun bir parçası olur ve toplumuna hizmet eder.

Bu bağlamda bireyin iş hayatı düşünüldüğünde devlet ve özel sektör olmak üzere iki ayrım çıkmaktadır. Özellikle devlet içerisinde çalışmak isteyenler bunu ya kendi gayretleri ile ya da yasa dışı yollarla gerçekleştirmeye çalışırlar. Torpil kavramı da buradan kaynaklanan bir sorundur. Torpil, toplum içerisinde iltimas ve adam kayırmacılığı olarak da bilinmektedir. Özellikle devlet dairelerinde bir iş söz konusu olduğunda torpil kavramı da gün yüzüne çıkmaktadır. Torpil sözlüklerde, “Bir kimseyi kayırma işi” (TDK, 2013e) olarak tanımlanmaktadır.

Sözlü sınavların olduğu pek çok sınavda torpil iddiaları ve bunlarla ilgili mahkeme sonuçları vardır. Günümüzde de torpil iddiaları sıklıkla gündeme gelmektedir. Özellikle devlet kurumlarında işe girmek isteyenlerin denedikleri yollardan biri “Tanıdık” bulmaktır. Bu da daha çok torpil iddialarını gündeme getirmektedir. Özellikle kurum yöneticilerinin daha çok siyasiler tarafından atanması torpil iddialarını güçlendirmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada toplumumuzu ve ülke gündemini meşgul eden, ilerde de meşgul etmeye devam edecek gibi görünen “şike, kopya, torpil ve doping” sorunları üzerinde durulmuştur. Elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Kopya konusunda özellikle toplumda adalet değerini öğretecek olan öğretmen adaylarının, toplumda adaleti sağlayacak olan hâkimlerin sınavında ve toplumda huzuru tesis etmeye yardımcı olacak polislik mesleği ile ilgili yapılan sınavlarda kopyadan dolayı ülke bünyesinde sınavların iptal edildiği görülmektedir. Bu tablodan bakıldığında, toplum içerisinde adalet değerinin yeniden düşünülmesi ve eğitim sitemimiz içerisinde öğrencilerimize vermemiz gereken adalet kavramına yeniden eğilmek gerekmektedir.

Fen Edebiyat Fakültesi'nde farklı bölümlerde okuyan ve uygulamaya katılan 140 öğrencinin %71'i kopya çektiğini, %29'u kopya çekmediğini belirtmiştir (Lüle Mert, 2012). 60 sınıf öğretmenin katıldığı "Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları" isimli çalışmada kopya çekmek de istenmeyen öğrenci davranışları içerisinde yer almaktadır (Çankaya ve Çanakçı, 2011). 736 öğrenci ve beş bölümden toplam 132 öğretmen adayı ile yapılan çalışmada katılımcıların pek çoğunun çeşitli şekillerde kopya çektikleri sonucuna ulaşılmıştır (Durmuşçelebi, 2011). Literatürde pek çok çalışmanın sonucu da aynı istikamettedir. Araştırmacı farklı eğitim fakültelerinde çalışmış ve öğretmen adaylarının rahatlıkla kopya çekmeye teşebbüs ettiklerine şahitlik etmiştir. Aslında bu, üniversitelerde çalışan öğretim elemanları tarafından bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla kopya çekmek yaygın bir sorun olarak karşımıza çıkmasına rağmen kopya kavramından kurtulmak için yeterince çalışmanın yapılmadığı da görülmektedir.

Dam'ın (2013) yaptığı çalışmada örgün din eğitimi kurumlarında okuyan öğrencilerin %76,2 gibi büyük çoğunluğun, değişen sıklıklarla da olsa kopya çektikleri tespit edilmiştir. Eraslan'ın (2011) çalışmasında ise öğretmen adaylarının %81'i sınavlarda kopya çektiklerini veya teşebbüs ettiklerini belirtmişlerdir.

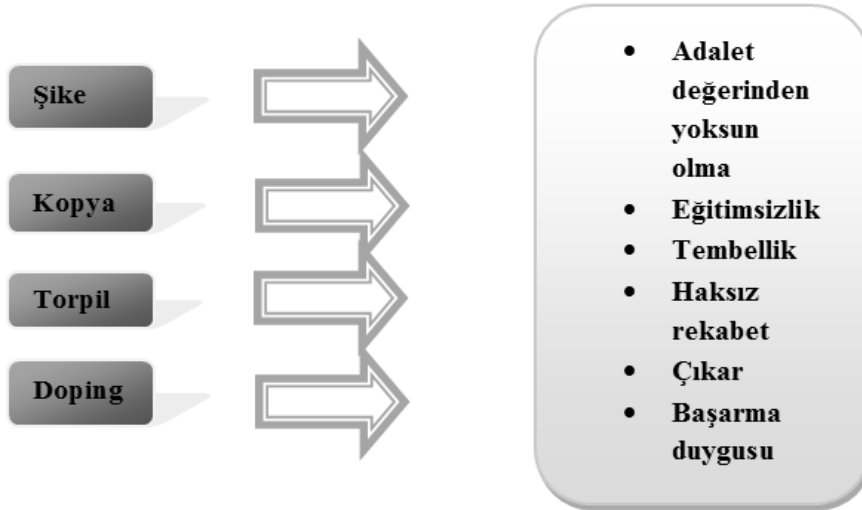
Literatür incelendiğinde daha pek çok, kopyaya ilişkin çalışmanın olduğu görülmektedir. Özellikle öğretmen adaylarının kopya çekmeye sıklıkla başvurması, ilerde bu öğretmenlerin yetiştirecekleri çocuklar açısından pek çok soru işaretini de beraberinde getirmektedir. Kopya çekmek, en basit ifade ile kandırmak, hakkın olmayanı almaktır, bir başkasının hakkını yemektir. Böyle bir öğretmenin, doğruluk ve dürüstlük değerinden yoksun bir öğretmenin, öğrencilere bu değerleri nasıl aşılayacağı ciddi bir sorun olarak görülmektedir.

Şike ve doping konuları ise daha çok sporla ilgili kavramlardır. Şike iddiaları ilk çıktığında basın ve toplum, "Zaten herkes yapıyordu

takımlar yakalandı” gibi bir refleks geliştirdi. Makale yazılırken mahkeme süreci devam ettiği için burada herhangi bir değerlendirme yapılması etik değildir. Ancak 2020 olimpiyatları için İstanbul ve Tokyo finale kaldığında - ki ülkelerin sunumunu dünyada milyonlarca insan izledi- Japonlar kendi ülkelerinde şike ve doping gibi sorunların olmadığı konusunu ısrarla vurguladı, diğer taraftan da üstü kapalı bir şekilde Türkiye’yi suçlamış oldu. Bu sorunların da katkısı ile saygın ve uluslararası organizasyona Türkiye ev sahipliği yapamamış oldu.

Albay’ın (2004) yaptığı araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; idareci (%34,6) ve hakemlerin (%29,7) öncelikle şike eylemleri içinde yer aldığı ortaya koymaktadır ve futbol sektöründe, şike yapanların sıklıkla kullandıkları yöntem "hakeme ulaşma (%36)" ve "teşvik primi verme (%34)" şeklinde belirginleşmektedir. Öztürk (2009) bir grup sporcu ile yaptığı araştırmada, katılımcıların neredeyse %75’inin doping konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Ülkemizde siyasi iktidarlar değişse de “torpil” değişmeyen kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle devlet dairelerine işçi ve memur olarak kolay yoldan girmek isteyenlerden bazıları bir tanıdığa başvurmak seçeneğine başvurur. Hatta toplum içerisinde sıklıkla duyulan “bir tanıdığın olacak...” cümlesi oldukça manidardır. Sınavlarda ne kadar da kopya iddiaları olsa da özellikle merkezi sistem ile ÖSYM’nin yaptığı sınavlardan sonra devlet kurumlarının yaptığı mülakat ile ilgili sınavlarda sıklıkla torpil iddiaları da ortaya atılmaktadır.

Bu dört sorun aslında ortaya çıkış amaçları açısından ve aynı kaynaktan gelmeleri itibariyle benzer sorunlar olarak değerlendirilebilir. Aşağıda bu dört sorun arasındaki ilişkiyi belirten şekle yer verilmiştir.

Bu dört yolu seçen bireylerin ortak amacı aslında haksız rekabet yoluyla çıkar elde etmektir. Bir futbol takımı, öğrenci veya işe girecek kişi belki de yeterince çalışmadıkları için (tembellik) bu yolları tercih etmektedir. Her insan başarılı olmak ister ama bu, bir başkasının hakkını gasp ederek olmamalıdır. Adalet insanı ifade eden, insana özgü bir değerdir. Doğada özellikle hayvanlarla ilgili belgeseller takip edildiğinde, hayvanlar arasında genel olarak adalet değerinin olmadığı kolaylıkla fark edilebilir. Güçlü olan kazanır. İnsan ise bunun tam tersine çevresini de düşünerek adaletle hareket eden bir canlıdır. Günümüzde sürekli olarak insan haklarının önemine değinirken, bu dört sorun tamamıyla insan haklarının ihlal edilmesine en güzel örnekler olarak gösterilebilir. Aslında bunlar öğrencilerimize yeterince veremediğimiz eğitimin bir ürünü olarak değerlendirilebilir. Okullarımızda genel olarak öğretim verilmekteyken; eğitim boyutu genelde hem aileler, hem de okullar tarafından göz ardı edilmektedir. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin ve okullarının başarılı olup olmadığına, bir üst kademeye geçişteki başarı oranına göre karar vermektedir. Dolayısıyla öğretmenler de genel olarak iyi insan, iyi vatandaş yetiştirmekten ziyade sınavlarda çok net yapan öğrenciler yetiştirildiğini, bu konuda da aileler ve okul yöneticileri tarafından baskı gördüklerini dile getirmişlerdir (Tonga, 2013).

Başkasının hakkını düşünmeden sadece kendi çıkarı adına yaşayan birey, aslında kişiliğini kaybetmiş, değer sistemini yitirmiş demektir. Bu tarz bireylerin kendi çıkarları doğrultusunda, her kanunu çiğneyecekleri ve toplum düzenini bozacakları büyük bir gerçektir. İnsanda bir başarı isteğinin olduğu gerçeği inkâr edilemez. Ancak burada da başkalarının hakkını yememenin çok önemli olduğu gerçeği de göz ardı edilmemelidir.

Bu sorunların tekrar tekrar karşımıza çıkmaması için müfredatlarımızda değer boyutunu çok ciddi olarak vurgulamamız ve ailelere, öğrencilerin sınavlarda çok net yapması ve iyi bir üniversiteye gitmesi kadar, sahip olmaları gereken değerler ile ilgili eğitimler de ciddiyetle verilmelidir. Dolayısıyla eğitimciler olarak yeniden düşünmemiz gereken temel soru ve sorun şunlar olmalıdır: “Ülkemizin birliği,

devletimizin devamı için okullarımızda öğrencilerimize gerçek anlamda aşılamanız gereken değerler neler olmalıdır? Bu değerler hakkında okullarda yeterince eğitim verilmekte midir?”

KAYNAKÇA

ALBAY, F. (2004). Türkiye Futbol Liglerindeki Şike İddialarının İncelenmesi ve Türk Futboluna Yansımalarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

AYDIN, S. ARIKAN, Y. (2012). “Spor Kulüplerinde Yolsuzluklar ve Karapara Aklama”. *Akademik Araştırmalar Dergisi*. Sayı 55, s.51-82.

BAŞARAN, İ. E. (1992). Eğitim Giriş. Gül Yayınevi, Ankara.

BERGER, P. L. & BERGER, B. (1979). Becoming a Member of Society. P. I. Rose, (Ed.). Socialization and the Life Cycle. St. Martin's Press, New York.

ÇANKAYA, İ. ve ÇANAKÇI, H. (2011). “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlarla Başa Çıkma Yolları”. *Turkish Studies*. Sayı 6/2, s. 307-316.

ÇİFTÇİ, A. (2008). *Vatandaşlık Bilgisi Demokrasi ve İnsan Hakları*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

DAM, H. (2013). “Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 34, s. 71-108.

DEMİRKAYA GEDİK, H. (2008). “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Güncel Konular”. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 12, S: 1. s.117-134.

DOĞAN, İ. (1995). *Sosyoloji Kavram ve Sorunlar*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.

DURMUŞÇELEBİ, M. (2011). “Lise Öğrencilerinin ve Öğretmen Adaylarının Kopya Çekme Davranışlarına İlişkin Görüşleri”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. Cilt 17, Sayı 1, s. 77-97.

ERASLAN, A. (2011). “Matematik Öğretmeni Adayları ve Kopya: Hiç Çekmedim Desem Yalan Olur”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 36, Sayı 160. s. 52-64.

ERGİL, D. (1984). *Toplum ve İnsan*. Turhan Kitabevi, Ankara.

GAZETE VATAN. (2013). Durmak Yok, Kopyaya Devam. <http://haber.gazetevatan.com/durmak-yok-kopyaya-devam/478920/1/gundem> 25.10.2013.

KARASAR, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Nobel Yayınları, Ankara.

LÜLE MERT, E. (2012). "Temel İşlevi Bilim İnsanı Yetiştirmek Olan Bazı Bölümlerde Kopya". *Turkish Studies*. Sayı 7/3, s. 1813-1829.

Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) (2009). 2009-PMYO: Sınav İptali. 21.10.2013 <http://www.osym.gov.tr/belge/1-11560/2009-pmyo-sinav-iptali-01102009.html>

Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) (2010). 2010-KPSS Lisans: Eğitim Bilimleri Testinin İptali. 22.10.2013. <http://www.osym.gov.tr/belge/1-12135/2010-kpss-lisans-egitim-bilimleri-testinin-iptali-17092-.html>

ÖZTÜRK, E. G. (2009). *Türkiye'de Doping, Sporcuların Doping Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi (Hentbol Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

SAGIR, A. (2012). "222 Sayılı Yasa Bağlamında Türkiye'de Futbol Örneğinde Sosyolojik Bir Çözümleme". *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 45, Sayı 3, Eylül 2012, s. 155-181.

SENEMOĞLU, N. (2013). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Yargı Yayınevi, Ankara.

SUNAY, H. SARACALOĞLU, A. S. (2003). "Türk sporcusunun spordan beklentileri ile spora yönelten unsurlar". *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 46. s. 43-48.

ŞİŞMAN, M. TAŞDEMİR, İ. (2008). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Pegem Akademi, Ankara.

ŞİŞMAN, M. (2000). *Öğretmenliğe Giriş*. PegemA Yayıncılık, Ankara.

TOLAN, B. (1983). *Toplum Bilimlerine Giriş*. Savaş Yayınları, Ankara.

TONGA, D. (2013). 8. Sınıf Öğrencilerinin Vatandaşlık Bilinci Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Türk Dil Kurumu (TDK). (2013a). 18.10.2013

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.52fa31c2f0fc41.90177335

Türk Dil Kurumu (TDK). (2013b). 19.10.2013

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.52fa31c2f0fc41.90177335

Türk Dil Kurumu (TDK). (2013c). 19.10.2013

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.52fa31c2f0fc41.90177335

Türk Dil Kurumu (TDK). (2013d). 19.10.2013

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.52fa31c2f0fc41.90177335

Türk Dil Kurumu (TDK). (2013e). 19.10.2013

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.52fa31c2f0fc41.90177335

Wikipedia. (2013). 2011 Türk Futbolu Şike Davası. 21.10.2013

http://tr.wikipedia.org/wiki/2011_T%C3%BCrk_futbolu_%C5%9Fike_davas%C4%B1